

Briselē, 2025. gada 28. novembrī
(OR. en)

15959/25

Starpiestāžu lietas:
2025/0543 (COD)
2025/0544 (CNS)

IND 546
RECH 521
COMPET 1236
MI 959
EDUC 475
TELECOM 431
ENER 625
ENV 1281
CLIMA 557
AGRI 644
TRANS 589
SAN 775
BIOTECH 40
CADREFIN 335
CODEC 1921

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
K-jas dok. Nr.:	11765/1/25 REV 1; 11749/25
Temats:	<i>Gatavošanās Padomes (Konkurētspēja (ieksējais tirgus, rūpniecība, pētniecība un kosmoss)) sanāksmei 2025. gada 8. un 9. decembrī</i> “Apvārsnis Eiropa” aktu pakete: pētniecības un inovācijas pamatprogramma (2028–2034) a) pamatprogramma un tās noteikumi par dalību un rezultātu izplatīšanu b) īpašā programma, ar kuru īsteno pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” – progresa ziņojums

Šīs piezīmes pielikumā izklāstītajā progresa ziņojumā ir sniegts prezidentvalsts viedoklis par pašreizējo stāvokli un progresu, kas 2025. gada otrajā pusē panākts minēto priekšlikumu izskatīšanā. Par šā ziņojuma izstrādi ir atbildīga prezidentvalsts, un tas neskar konkrētus interešu jautājumus vai turpmākus komentārus no atsevišķu delegāciju puses.

Tādēļ Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta pieņemt zināšanai šo progresa ziņojumu un nosūtīt to Konkurētspējas padomei, ņemot vērā tās sanākumi 2025. gada 9. decembrī.

“Apvārsnis Eiropa” aktu pakete: pētniecības un inovācijas pamatprogramma (2028–2034)

a) pamatprogramma un tās noteikumi par dalību un rezultātu izplatīšanu

b) īpašā programma, ar kuru īsteno pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”

– Progresā ziņojums

I. IEVADS

1. Eiropas Savienība (ES) piedzīvo izšķirošu brīdi. Vienotais tirgus joprojām ir nepilnīgs, to apgrūrina regulējuma sarežģītība un valstu savstarpējā izolētība, un tas viss apdraud Eiropas konkurētspēju un kohēziju. Turklāt, kā uzsvērts *Draghi*, *Letta* un *Heitor* ziņojumos, ES zaudē pozīcijas pētniecībā, inovācijā un ar to saistīto ieguldījumu ziņā saviem globālajiem konkurentiem, un tas rada šaubas par Savienības tehnoloģisko līderību un stratēģisko autonomiju.
2. ES atrodas pagrieziena punktā, un turpmāki pētniecības un inovācijas centieni nekad nav bijuši svarīgāki. Pasaulē, kurā pieaug nenoteiktība, globālas problēmas un krīzes, kurā strauji parādās jaunas tehnoloģijas un ātri mainās ģeopolitiskie apstākļi, plānotai un noturīgai pētniecībai un inovācijai ir būtiska nozīme, lai izprastu problēmas, izstrādātu risinājumus un apgūtu tehnoloģijas, kas ietekmēs nākotni. Tāpēc, lai nodrošinātu mūsu drošību, labklājību un konkurētspēju nākotnē, uz šīm problēmām ir jāreaģē, izmantojot viedas un kopīgas stratēģijas un ieguldījumus, atraisot inovāciju un stiprinot noturīgas ES pamatus.

3. ES ir vajadzīga ciešāka sadarbība. Tā kā sadarbība ir Eiropas lielākais spēks, ES un tās dalībvalstīm ir priekšnosacījumi, lai atgrieztu Eiropu vadošajās pozīcijās zinātnes un tehnoloģiju jomā un nodrošinātu nepieciešamo inovāciju turpmāku problēmu risināšanai. Nākamajai pētniecības un inovācijas pamatprogrammai “Apvārsnis Eiropa” ir jāieņem vadoša loma šā mērķa sasniegšanā ciešā sinerģijā ar citām programmām, kas paredzētas nākamajā daudzgadu finanšu shēmā (DFS). Nākamajai DFS ir jānodrošina, ka izcili pētniecības un inovācijas rezultāti, kas sasniegti Eiropā, tiek arī izmantoti Eiropas Savienībā, sniedzot praktiskus risinājumus tās iedzīvotājiem un atverot jaunus tirgus tās rūpniecībai.

II. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

4. Komisija 2025. gada 16. jūlijā nāca klajā ar diviem saistītiem priekšlikumiem: viens paredz izveidot pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” (pamatprogramma) ¹, bet otrs – izveidot īpašu programmu pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” īstenošanai (īpašā programma) ².
5. Par šiem priekšlikumiem ir atbildīga Eiropas Parlamenta Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja (ITRE). *Christian Ehler* kungs (*PPE, DE*) ir iecelts par referentu priekšlikumam attiecībā uz pamatprogrammu, bet *René Repasi* kundze (*S&D, DE*) – priekšlikumam par īpašo programmu.
6. Ir notikusi apspriešanās ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, Revīzijas palātu un Reģionu komiteju, lai saņemtu atzinumus par pamatprogrammu.

III. PAŠREIZĒJAIS STĀVOKLIS

7. Pirmā neformālā viedokļu apmaiņa par Komisijas priekšlikumiem attiecībā uz pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” notika pētniecības un inovācijas ministru neformālajā sanāksmē 2025. gada 17. jūlijā Kopenhāgenā.

¹ Priekšlikums – EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES REGULA, ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” 2028.–2034. gadam, nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Regulu (ES) 2021/695 (11765/25).

² Priekšlikums – PADOMES LĒMUMS, ar ko izveido pētniecības un inovācijas pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” 2028.–2034. gadam, nosaka tās dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumus un atceļ Lēmumu (ES) 2021/764 (ST 11749/25).

8. Komisija iepazīstināja Pētniecības jautājumu darba grupu ar pamatprogrammu un īpašo programmu 2025. gada 24. jūlija un 1., 4., 8., 11., 15., 18., 22. un 25. septembra sanāksmēs, kad delegācijām bija iespēja lūgt precizējumus. Pēc tam, kad Komisija bija sniegusi skaidrojumus, Pētniecības jautājumu darba grupa sāka priekšlikuma izskatīšanu.
9. Priekšlikumu detalizēta izskatīšana notika 2025. gada 6., 9., 13., 16. un 27. oktobrī un 3., 6., 10., 14., 17., 20. un 27. novembrī. Šajā nolūkā priekšlikumu teksts tika sadalīts sešos blokos, apvienojot šādus tematiski saistītus pamatprogrammas un īpašās programmas noteikumus:
- 1. bloks – Vispārīgi noteikumi: pamatprogramma (1.–10. un 35.–37. pants) un īpašā programma (1.–4. un 18.–21. pants);
 - 2. bloks – I pīlārs “Zinātnes izcilība”: pamatprogramma (12.–14. pants) un īpašā programma (6.–10. pants);
 - 3. bloks – II pīlārs “Konkurētspēja un sabiedrība, tostarp Eiropas partnerības”: pamatprogramma (11. un 15. pants) un īpašā programma (5. un 11. pants);
 - 4. bloks – III pīlārs “Inovācija”: pamatprogramma (16., 17. un 34. pants) un īpašā programma (12. un 13. pants);
 - 5. bloks – IV pīlārs “Eiropas Pētniecības telpa (EPT)”: pamatprogramma (18. un 19. pants) un īpašā programma (14.–17. pants);
 - 6. bloks – Dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumi: pamatprogramma (20.–33. pants).
10. Teksts kvadrātiekāvēs diskusijās netika iekļauts³.

³ Pamatprogramma: 1. panta 2. punkts (Priekšmets), 6. pants (Budžets) un attiecīgais 31. apsvēruma, 19. pants (Paplašināšana), 36. apsvēruma (Snieguma regula); Īpašā programma: 1. panta 2. punkts (Priekšmets), 3. pants (Budžets) un 4. panta 3. punkts (Darba programma).

11. Konkurētspējas padomes 2025. gada 30. septembra un 9. decembra sanāksmēs prezidentvalsts papildus rīkoja īpašas politikas debates par konkrētām tematiskajām jomām, aptverot tādus tematus kā pētniecība un inovācija divējāda lietojuma preču, drošības un aizsardzības jomā, kā arī Eiropas pētniecības un inovācijas stratēģiskās prioritātes, tostarp īpaši pievēršoties turpmākām partnerībām.

IV. SASNIEGTAIS PROGRESS

12. Prezidentvalsts mērķis bija panākt pilnvērtīgu izpratni par priekšlikumiem un to, kā tie ir saistīti ar priekšlikumu par Eiropas Konkurētspējas fondu (EKF), un virzīt uz priekšu sarunas, lai cik vien iespējams saskaņotu un konsolidētu tekstu. Mērķis ir bijis balstīties uz iepriekšējo pieredzi, vienlaikus vairāk koncentrējoties uz priekšlikumu jaunajiem aspektiem. Izmantojot prezidentvalsts pārdomu piezīmes, īpaša uzmanība tika pievērsta strukturētām diskusijām par konkrētiem jautājumiem, lai nodrošinātu skaidrību un sašaurinātu to galveno jautājumu loku, kuriem turpmākajās sarunās jāpievērš papildu uzmanība. Dažos gadījumos, kad vajadzīgi sīkākā precizējumi un padziļinātākas sarunas, teksts ir izcelts treknā slīprakstā. Sarunu laikā Komisija iesniedza arī noderīgus neoficiālus dokumentus.
13. Lai palīdzētu virzīt sarunas, prezidentvalsts ir uzsvērusi šādus pamatprincipus:
- veicināt inovatīvu domāšanu, mācoties no pagātnes, lai meklētu jaunas pieejas;
 - konsolidēt daļas, uz kurām attiecas Pētniecības jautājumu darba grupas pilnvaras, un precizēt un ieņemt nostāju attiecībā uz saiknēm ar jauno EKF;
 - nodrošināt, ka regulā tiek iekļauti vajadzīgie elementi, kas nepieciešami, lai īstenošanā, ko veic ar darba programmu palīdzību, būtu iespējama ierobežota elastība; un
 - izvairīties no atkārtojumiem no citiem tiesību aktiem, ja vien nav nepieciešami izņēmumi vai precizējumi.

14. Sarunas par pamatprogrammu "Apvārsnis Eiropa" ir saistītas arī ar plašākām sarunām citās DFS grupās. DFS jautājumu *ad hoc* darba grupā turpinās sarunas par kopējo DFS budžetu un būtiskām "Apvārsnis Eiropa" priekšlikuma daļām, kas iekļautas kvadrātikavās, piemēram, par dalības paplašināšanas un izcilības izplatīšanas daļu, piešķiršanas kritērijiem un atlasī, un finansējuma likmēm. Neraugoties uz to, dalībvalstis ir aicinājušas norādīt pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" kopējā budžeta sadalījumu pa apakškomponentiem. EKF veltītā apakšgrupa apspriež kopīgo noteikumu kopumu, kā arī politikas logu pārvaldību un saturu.
15. Liels nezināmais joprojām ir no Komisijas gaidītā turpmākā informācija, kurā aprakstīts vadības mehānisms un konkurētspējas koordinācijas rīks, kas, paredzams, veicinās lejupeņu prioritāšu noteikšanu un saskaņošanu starp programmām. Nav arī skaidrs, cik lielā mērā un kādā līmenī tiks iesaistītas dalībvalstis.

Transversāli jautājumi

16. **Pamatprogrammas uzbūve.** Kopumā pamatprogrammas vispārējā uzbūve, kura veidota, par pamatu ņemot pīlārus, nav tikusi apšaubīta. Līdz šim tikai dažas dalībvalstis ir vai nu apsvērušas iespēju pārcelt, vai jau lūgušas pārcelt konkrētas daļas vai nu kā programmas transversālas daļas uz citiem pīlāriem, vai arī uz citām ES programmām, galvenokārt EKF.
17. **Elastīgums un paredzamība.** Galvenā uzmanība tika pievērsta tāda satvara izstrādei, kas nodrošinātu pareizo līdzsvaru starp elastību un paredzamību. Mērķis ir bijis panākt dinamisku līdzsvaru, lai veicinātu inovāciju, vienlaikus nodrošinot skaidru un uzticamu tiesisko regulējumu, racionalizējot tekstu un vajadzīgajās programmas vietās ieviešot lielāku skaidrību. Viens no galvenajiem neatrisinātajiem jautājumiem ir prioritāšu noteikšanas procesa vispārējā pārvaldība un dalībvalstu iesaiste tajā. Šajā nolūkā īpašajā programmā ir ieviests vietturis, kurā definēts vispārējs stratēģisko prioritāšu noteikšanas process, kas nodrošina spēcīgu konsultatīvo lomu dalībvalstīm un tādējādi to iesaisti un līdzdalību.

18. **Vienkāršošana.** Viena no galvenajām prioritātēm ir panākt, lai no vienkāršošanas ieguvēji būtu gan pieteikuma iesniedzēji, gan atbalsta saņēmēji. Šā iemesla dēļ ir ieviests horizontāls princips, lai samazinātu administratīvo slogu. Turklāt turpmāku diskusiju vajadzībām, lai izstrādātu labāko iespējamo satvaru, daži no ierosinātajiem vienkāršošanas pasākumiem (piemēram, fiksētu summu un vienības izmaksu kā noklusējuma formas ieviešana attiecībā uz personāla izmaksām) ir izcelti treknā slīprakstā. Lai gan par daudziem vienkāršošanas pasākumiem tiks lemts īstenošanas posmā, ir ļoti svarīgi, lai pamatprogramma “Apvārsnis Eiropa” sniegtu skaidrus norādījumus. Vēl viena vienkāršošanas prioritāte ir racionalizēt noteikumus, lai nodrošinātu, ka tie ir skaidri, tajos nav nevajadzīgu atkārtojumu un tos var īstenot elastīgi.
19. **Starpdisciplināritāte, tostarp sociālo un humanitāro zinātņu integrācija (SHZ).** Pastāv pilnīga vienprātība, ka ir jānodrošina daudzdisciplīnu pieeja un jāparedz SHZ integrācija visās pamatprogrammas daļās. Tas ir jo īpaši uzsvērts II pīlārā “Konkurētspēja un sabiedrība” nolūkā nodrošināt kopdarbīgas pētniecības un inovācijas rezultātus, kas vajadzīgi, lai risinātu problēmas, ar kurām saskaras ES. Turklāt ir sīkāk precizēta arī vajadzība izsludināt konkrētus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus par tematiem, kas saistīti ar SHZ.
20. **Asociēšana.** Ņemot vērā pašreizējo ģeopolitisko kontekstu, ES pozīciju pasliktināšanos pētniecības un inovācijas jomā un pamatprogrammas atvēršanu divējādam lietojumam, trešo valstu asociēšana pamatprogrammā iegūst jaunu dimensiju. Lai risinātu šo jautājumu, pants par asociēšanu ir saskaņots visās DFS programmās, pamatojoties uz četrām zināmajām trešo valstu kategorijām, bet lielāku uzsvāru liekot uz kopīgām asociācijas izmaksām, taisnīgu līdzsvaru, ES tiesībām uz pareizu finanšu pārvaldību un ar programmu saistītu lēmumu pieņemšanas pilnvaru nepiešķiršanu trešām valstīm. Viens no uzdevumiem attiecībā uz pamatprogrammu būs panākt līdzsvaru starp vajadzību veidot partnerības ar dažām valstīm, kuru asociēšana nesniedz priekšrocības, un piemērot pētniecības drošības pasākumus citu kategoriju valstīm, kas sniedz priekšrocības. Vēl viens aspekts attiecas uz ciešiem un uzticamiem partneriem un viņu spēju asociēties un pilnībā piedalīties, lai tas būtu savstarpēji izdevīgi. Turklāt ir paredzēts, ka pamatprogrammai “Apvārsnis Eiropa” un EKF tiks izmantotas atšķirīgas asociēšanas kārtības, kas varētu apgrūtināt integrēta inovācijas cikla izveidi, kas ir mūsu mērķis.

21. **Divējāds lietojums.** Tas, ka Pamatprogrammā tagad ir paredzēts atbalsts arī divējādam lietojumam, izriet no straujajām ģeopolitiskajām pārmaiņām un tehnoloģiskās attīstības. Tas nozīmē izmaiņas darbības jomā salīdzinājumā ar pašreizējo pamatprogrammu. Tādēļ turpmākajās sarunās divējāda lietojuma potenciāls un atbalsts būtu skaidri jānošķir no darbībām, kas saistītas konkrēti ar aizsardzības jomu. Lai gūtu labumu no stimula, ko pētniecība divējādā lietojuma jomā var dot pētniecībai un inovācijai, ir jānosaka pareizais satvars, kas palīdzēs izvairīties no nevajadzīgu ierobežojumu noteikšanas un apgrūtinošas pārvaldības.
22. **Pētniecības drošība.** Pētniecības drošības mērķis ir pārvaldīt tādus riskus kā kritisko tehnoloģiju nevēlama nodošana, ļaunprātīga ietekme uz pētniecību un ētikas vai integritātes pārkāpumi, vienlaikus ievērojot pētniecības un inovācijas pamatprincipus, kas ir EPT pamats. Pētniecības drošības jautājums būs neatņemama sastāvdaļa sarunās par neatrisinātajiem galvenajiem jautājumiem.

Saiknes ar EKF

23. Pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” priekšlikums un EKF priekšlikums ir savstarpēji cieši saistīti vairākās jomās, un tiem ir kopīgs pamatmērķis – uzlabot inovācijas dzīves ciklu. Tas ļaus pētniecības un inovācijas rezultātus pārvērst izvēršamos risinājumos un realizējamos produktos, vienlaikus arī nodrošinot, ka pētniecības posmam tiek sniegta atgriezeniskā saite par izvēršanā konstatētajām problēmām. Lai garantētu publisko ieguldījumu maksimālu ietekmi, abu programmu tematiskajām prioritātēm vajadzētu būt savstarpēji atkarīgām visā inovācijas dzīves ciklā. Galvenās savstarpējās saiknes ir atrodamas dažādās pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” priekšlikuma daļās:
24. **Politikas logi** (pamatprogrammas priekšlikuma 15. pants un īpašās programmas priekšlikuma 11. pants). Šie panti kopdarbīgas pētniecības un inovācijas darbības, ko veic saskaņā ar pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” II pīlāra komponentu “Konkurētspēja”, sasaista ar EKF politikas logiem un paskaidro, kāpēc minētās darbības ir iekļautas attiecīgajiem politikas logiem paredzētās EKF darba programmas īpašā pētniecībai un inovācijai veltītā sadaļā. Darbības, ko veic saskaņā ar EKF politikas logiem, gūs labumu arī no kopdarbīgās pētniecības un inovācijas, ko veic saskaņā ar II pīlāra komponentu “Sabiedrība”, un otrādi, jo norises gan konkurētspējas jomā, gan sabiedrībā kopumā ir savstarpēji atkarīgas.

25. **Misijas un Jaunā Eiropas “Bauhaus” (NEB) mehānisms.** Lai nodrošinātu būtisko pētniecības un inovācijas ieguldījumu nepārtrauktu finansēšanu no pašreizējās DFS, pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” un EKF ir jānodrošina cieša saikne starp piecām esošajām misijām, kā arī NEB mehānismu. Šīs saiknes nodrošinās vērtīgu inovāciju laišanu tirgū un efektīvu izvēršanu.
26. **Eiropas partnerības** (pamatprogrammas priekšlikuma 11. pants un īpašās programmas priekšlikuma 5. pants). Šajos pantos ir izklāstīta saikne starp turpmākajām Eiropas partnerībām un EKF politikas logiem. Izvēlētās partnerības varētu būt cieši saistītas ar politikas logiem, un tās kalpotu kā papildu līdzeklis, lai piesaistītu publisko un privāto finansējumu visā inovācijas dzīves ciklā kopīgu problēmu risināšanai.
27. **Eiropas Inovācijas padome (EIP)** (pamatprogrammas priekšlikuma 16. un 34. pants un īpašās programmas priekšlikuma 12. pants). Šie noteikumi ir cieši saistīti ar *InvestEU* un EKF augošo uzņēmumu atbalsta mehānismu. Ir pievienots jauns 15.c apsvēruma, lai nodrošinātu, ka papildināmība un pāreja starp šiem instrumentiem darbojas netraucēti, jo īpaši attiecībā uz uzņēmumiem, kas izstrādā Eiropas Savienībai stratēģiski svarīgas tehnoloģijas.
28. **Pielietojumi aizsardzības jomā.** Attiecībā uz EIP 16. pants atsaucas uz pamatprogrammā “Apvārsnis Eiropa” paredzēto atbalstu kritiski svarīgām tehnoloģijām pielietojumiem aizsardzības jomā. Dalībvalstīm vēl jālemj par to, kā šādas darbības būtu jāfinansē, piemēram, no EKF aizsardzības daļas vai no programmas *InvestEU*, pamatojoties uz zināšanām, kas iegūtas, īstenojot dziļo tehnoloģiju finansējumu EIP.
29. **Izplatīšana un valorizācija** (pamatprogrammas 32. pants). Minētajā pantā ir dota mijnorāde uz EKF rīkiem, ko izmanto saistībā ar EKF valorizācijas stratēģiju un kurus Komisija var izmantot gadījumā, ja saņēmējs nedara visu iespējamo, lai valorizētu savus rezultātus.
30. **Drošības pasākumi** (pamatprogrammas 20. pants, kurā ir tieša atsauce uz EKF regulas 10. panta 2. un 3. punktu par ES preferenci, 13. pantu par noteikumu par klasificētu informāciju piemērošanu un 20. pantu par paātrinātu un mērķtiecīgu rīcību konkurētspējas veicināšanai). Minētos EKF pantus var izmantot jebkurā pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” darba programmas daļā kā elementus, kas ir būtiski ES stratēģiskās autonomijas un tehnoloģiskās suverenitātes aizsardzībai. Paliek atklāts jautājums, vai tas ir pietiekami, ņemot vērā pētniecības drošības specifiku.

31. EKF *ad hoc* darba grupas apakšgrupā ir gaidāmas turpmākas diskusijas par stratēģisko ieinteresētību arī EKF izmantot, lai uzturētu pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūras, kas ir stratēģiski svarīgas ES konkurētspējai. Pēdējais svarīgais punkts, par kuru vēl nav saņemts juridisks atzinums attiecībā uz atbilstību Līgumam, attiecas uz īpašo programmu pētniecībai un inovācijai aizsardzības jomā, kas ir īpaša pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” programma, bet kas ir iekļauta EKF politikas logā par noturību un drošību, aizsardzību, rūpniecību un kosmosu bez konkrēta atsevišķa budžeta.

V. DETALIZĒTA ATSKAITE PAR KATRU SARUNU BLOKU

32. Turpinājumā attiecībā uz katru no sešiem blokiem ir izceltas galvenās būtiskākās izmaiņas, kas ieviestas, lai stiprinātu programmas mērķorientētību.

1. bloks. Vispārīgi noteikumi

33. Ir ieviestas vairākas būtiskas izmaiņas, lai stiprinātu pamatprogrammas mērķorientētību.

34. **Pamatprogrammas** 2. pants, kurā sniegtas definīcijas, tika pastāvīgi pārskatīts un paplašināts ar attiecīgām jaunām definīcijām, lai programmai nodrošinātu mērķorientētu definīciju kopumu. Tas tika darīts, paturot prātā, ka būtu jādefinē tikai regulā lietotie termini un nevajadzētu atkārtot definīcijas no citām regulām. 3. pantā ir pārskatīti pamatprogrammas vispārējie mērķi, lai noteiktu stingrāku vēstījumu. Tagad tas ir vērsts uz zinātnisko un tehnoloģisko bāžu stiprināšanu, izmantojot izcilu pētniecību un inovāciju, kuras pamatā ir atklāts konkurss, lai atbalstītu ne tikai konkurētspēju, bet arī labklājību, suverenitāti un noturību. Tekstā tika arī pastiprināts atbalsts Eiropas Pētniecības telpas (EPT) īstenošanai, kā arī atbalsts pētnieku apmācībai un mobilitātei, veicinot intelektuālā darbaspēka apriti un vienlaikus novēršot tā aizplūšanu. 4. pantā, kurā izklāstīta programmas struktūra, ir grozīts konkurētspējas un sabiedrības pīlāra sabiedrības komponents, kā arī nodaļa par EPT. 5. pantā par horizontālajiem principiem ir ieviests jauns uzsvars uz pētniecības un inovācijas vērtības ķēdi, nodrošinot, ka programma aptver gan fundamentālos pētījumus, gan radikālu inovāciju un nodrošina spēcīgu savstarpēju saikni ar EKF, lai veicinātu rezultātu ieviešanu un izvēršanu. Ir iekļauta arī administratīvo procedūru vienkāršošana, precizējot, ka uzsvars pirmkārt un galvenokārt ir jāliek uz dalībnieku sloga mazināšanu. Lai panāktu iekļautību, ir ieviesta skaidra apņemšanās veicināt vienlīdzīgas iespējas visām pētniecības un inovācijas jomas ieinteresētajām personām ES, savukārt vairākas dalībvalstis aicina skaidri no jauna iekļaut paplašināšanas principu, kas izmantots pašreizējā regulā par pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa”. Ir pievienota prasība nodrošināt dzimumu līdztiesību, tostarp pētniecības un inovācijas saturā integrēt dzimuma dimensiju, un uzturēt pētniecības drošību, pārvaldot ar to saistītos riskus, lai nodrošinātu, ka šie principi tiek ņemti vērā visās pētniecības un inovācijas darbībās. Turklāt, lai panāktu optimālu apņemšanos un vislielāko ietekmi, ir norādīta prasība attīstīt stratēģiskas sinerģijas starp pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” pīlāriem un to komponentiem un īstenot pamatprogrammu sinerģijā ar citām ES programmām.

35. Daži šīs daļas noteikumi ir standartizēti horizontāli noteikumi (7., 8. un 9. pants), kas ir kopēji vairākām ES programmām. Šā iemesla dēļ grozījumi tajos tika veikti absolūti minimāli, bet izmaiņas tika ieviestas tikai, lai risinātu politiskākus jautājumus. Pēc deleģāciju vairākuma lūguma vai nu aizstāt jauno ierosināto konkurētspējas zīmogu, vai vismaz to papildināt 8. pantā ir ieviests pašlaik izmantotais izcilības zīmogs. Prezidentvalsts priekšlikums ļautu izmantot abus zīmogus, lai piesaistītu papildu finansējumu, ņemot vērā katra zīmoga galveno zīmolu un vienlaikus izvairoties no sajaukšanas riska, kuru, kā norādījušas dažas dalībvalstis, rada divi zīmogi. Lai nodrošinātu pārredzamību un sniegtu pārskatu, 9. pantā Komisijai ir uzdots katru gadu sniegt programmas komitejai informāciju par asociēto valstu finansiālajām iemaksām.
36. 10. pants ir būtisks pamatprogrammas īstenošanai. Tajā precizēts, ka saskaņā ar pašreizējo praksi dotācijām būtu jābūt galvenajam atbalsta veidam. Turklāt ir atkārtoti norādīts, ka vērtēšanas komisijas sastāvu pilnībā vai pienācīgi pamatotos gadījumos daļēji būtu jāveido neatkarīgiem ārējiem ekspertiem. Vienkāršotu izmaksu iespēju ieviešana, piemēram, fiksētu summu un personāla vienības izmaksu kā ES finansējuma noklusējuma formas ieviešana, saņēma daļēju atbalstu no dalībvalstīm, un tās bija kopumā skeptiski noskaņotas, jo īpaši attiecībā uz personāla vienības izmaksām kā noklusējuma formu.

37. **Īpašās programmas** 1. pantā noteikts, ka ar pamatprogrammu būtu jāievieš arī kopdarbīgās pētniecības un inovācijas darbības EKF politikas logu atbalstam. 2. pantā par darbības mērķiem būtiskas izmaiņas nav veiktas, izņemot lielāku uzsvaru uz pētniecības un inovācijas rezultātu izmantošanas veicināšanu un pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru izmantošanas optimizāciju. 4. pantā ir noteikts izsmeļošs, nevis indikatīvs darba programmu satura uzskaitījums. Šo izmaiņu mērķis ir padarīt programmas īstenošanu skaidrāku un strukturētāku, lai nodrošinātu paredzamākas un precīzāk definētas darba programmu darbības un izvairītos no atļaujas pievienot uzaicinājumiem papildu kritērijus, nekonsultējoties ar dalībvalstīm. Turklāt ir precizēts, ka būtu jānosaka izvērtēšanas pārskatīšanas procedūra. To darbību sarakstam, uz kurām attiektos īpaši noteikumi, ir pievienota pētniecības drošība. Atsevišķo darba programmu skaits ir pieskaņots programmas struktūrai. Ņemot vērā dalībvalstu pastāvīgo prasību tās vairāk iesaistīt prioritāšu noteikšanā, ir ieviests vietturis jauna panta veidā, lai izveidotu stratēģisku prioritāšu noteikšanas satvaru, nodrošinot spēcīgu konsultatīvo lomu un tādējādi arī dalībvalstu iesaisti un līdzdalību. Šā panta formulējums vēl nav papildināts ar detalizētu informāciju par Komisijas paziņoto vadības mehānismu un Konkurētspējas koordinācijas rīku. 18. pantā par komiteju procedūru nosaukums “vispārēja konfigurācija” ir mainīts uz “stratēģiska konfigurācija”, un tās loma ir paplašināta, iekļaujot pienākumu pārraudzīt programmas saskaņotību tās atsevišķajās darba programmās, tostarp saskaņotību ar Eiropas partnerībām. Apakškomitejas ir pieskaņotas programmas struktūrai. Turklāt un lai stiprinātu dalībvalstu lomu, ir ieviesti divi punkti: klauzula par atzinuma nesniegšanu attiecībā uz darba programmas pieņemšanu un pienākums Komisijai regulāri un jau agrīnā posmā informēt programmas komiteju par īpašās programmas īstenošanas vispārējo progresu.

2. bloks. Zinātnes izcilība Eiropas Pētniecības padome (EPP)

38. Kopumā galvenās izmaiņas, kas saistītas ar EPP, ir priekšlikuma pārskatīšana tā, lai tas atbilstu pašreizējai praksei un formulējumam. **Pamatprogrammā** ir atkārtoti apstiprināts Eiropas Pētniecības padomes galvenais mērķis, tostarp uzsvars uz pētniekiem karjeras sākumposmā. 13. apsvēruma ir grozīts ar precizējumu, ka EPP būtu jāpievēršas daudzsoļīgākajām zinātnes avangarda jomām visās nozarēs un jāapņemas veicināt augšupējus, pētnieku ierosinātus pētījumus, kas atlasīti atklātā konkursā, pamatojoties tikai uz izcilības kritēriju.
39. **Īpašās programmas** 6. pantā saskaņā ar pašreizējo praksi ir noteikts EPP priekšsēdētāja pilnvaru laiks – četri gadi, un to varēs vienreiz pagarināt. Ir arī precizēts, ka saskaņā ar pašreizējo praksi EPP priekšsēdētājam vismaz 80 % no darba laika būtu jāvelta EPP darbībām. Turklāt ir svītrotas atsauce uz Komisijas korporatīvo politiku, jo tās nozīmi attiecībā uz EPP autonomiju varēja pārprast. 7. pantā noteikts, ka EPP Zinātniskās padomes sastāvā ir ne vairāk kā 22 locekļi, tādējādi nodrošinot Zinātniskās padomes darbību arī tad, ja kādā brīdī amatu ieņemtu mazāks locekļu skaits. Zinātniskās padomes locekļu pilnvaru laiks ir pieskaņots priekšsēdētāja pilnvaru laikam. Ir arī noteikts, ka trīs priekšsēdētāja vietnieki, kurus izraugās Zinātniskā padome, saņems administratīvu atbalstu mītnes valsts iestādēs un ka Zinātniskās padomes locekļi saņems kompensāciju par veicamajiem uzdevumiem. Turpmāk Komisijai ir dalībvalstīm jānodod Zinātniskās padomes atziņas par pētniecības tendencēm vai politikas jautājumiem, ko tā paziņo Komisijai. 7. pantā arī noteikts – saskaņā ar pašreizējo praksi, lai EPP būtu pamanāmāka labākajiem pētniekiem gan ES, gan citās pasaules daļās, būtiski ir informatīvi pasākumi un sadarbība gan Eiropā, gan starptautiskā līmenī. 8. pantā ir veikta tikai viena izmaiņa, uzdodot Komisijai regulāri un savlaicīgi informēt EPP programmas komitejas konfigurāciju par EPP darbību īstenošanu.

Marijas Kirī vārdā nosauktās darbības

40. **Pamatprogrammas** 13. pantā ir apstiprināts, ka Marijas Kirī vārdā nosaukto darbību (*MSCA*) galvenais mērķis ir atbalstīt pētnieku karjeru visos posmos, īpašu uzsvāru liekot uz pētniekiem karjeras sākumposmā, un veicināt augšupēju pētniecības izcilību, piesaistīt talantīgus pētniekus un palīdzēt viņiem pilnveidoties. Minētajā pantā atkārtoti pausts atbalsts pētniecības personāla apmaiņai. Sākotnējā atsauce uz drošības apsvērumiem ir pārcelta uz 14. apsvērumu, jo uzsvārs uz pētniecības drošību ir horizontāls un transversāls jautājums, kas attiecas ne tikai uz *MSCA*.
41. **Īpašās programmas** 9. pantā ir atkārtoti uzsvērts *MSCA* finansējuma augšupējais raksturs un precizēts, ka jebkādas novirzes no tā, lai pievērstos konkrētām darbībām konkrētās tematiskajās prioritātēs, pētniecības un inovācijas iestāžu veidiem vai ģeogrāfiskajām atrašanās vietām, var notikt tikai pienācīgi pamatotos gadījumos un tad, ja kļūst pieejams papildu finansējums no citiem avotiem. Punkts, kas atsaucas uz sinerģijām ar citām minētās programmas daļām, ir svītrots, jo tas ir horizontāls princips. Sarunās par *MSCA* uzmanība tika pievērsta valstu korekcijas koeficientiem, ko izmanto, lai nodrošinātu konkurētspējīgus un pievilcīgus nodarbinātības apstākļus un atalgojuma pirktspejas vienlīdzību, jo to metodika un atjaunināšanas biežums ir plaši kritizēti.

Kopīgais pētniecības centrs (JRC)

42. **Pamatprogrammas** 14. pantā tagad ir noteikts, ka Kopīgajam pētniecības centram attiecīgā gadījumā būtu arī jāsniedz dalībvalstīm neatkarīgs, pierādījumos balstītu zināšanu un zinātniskais atbalsts. **Īpašās programmas** 10. pantā ir ieviestas tikai dažas nelielas izmaiņas.
43. Prezidentvalsts uzskata, ka šajā sarunu posmā šis pīlārs ir sasniedzis zināmu brieduma pakāpi, kas gan nenozīmē vienprātību visos jautājumos. Tā iesaka koncentrēt centienus uz citām daļām, kurām jāpievērš lielāka uzmanība, un tikai pēc tam atgriezties pie šā pīlāra.

3. bloks. Konkurētspēja un sabiedrība

Eiropas partnerības

44. **Pamatprogrammas** 11. pantā ir noteiktas divu veidu partnerības, kuru pamatā ir vai nu saprašanās memorands (*MoU*), vai līgumiska vienošanās, kas pazīstama kā kopuzņēmums. Tā ir atšķirība no pašreizējās pamatprogrammas, saskaņā ar kuru līdzfinansētās partnerības ir balstītas uz dotācijām, bet to varētu uzskatīt par apsveicamu vienkāršošanu, kuras process jāpadara skaidrāks. Pantam ir pievienots 3.a punkts, lai oficiāli noteiktu prasību, ka jebkurai Eiropas partnerībai būtu jābalstās uz stratēģisko pētniecības un inovācijas programmu, kurā izklāstītas tematiskās prioritātes, gaidāmie rezultāti un atbilstošs ceļvedis. Pantam ir pievienots 5. punkta ba) apakšpunkts, lai precizētu, ka partnerības būtu jāveido tikai tad, ja paredzētie mērķi netiktu sasniegti ar citiem ES pasākumiem. Pantam ir pievienots 5. punkta - a) apakšpunkts, lai lielākajai daļai dalībvalstu nodrošinātu pārliecību par to lomu partnerību, kuru pamatā ir *MoU*, noteikšanā un atlasē. Joprojām pastāv jautājumi par varbūtēju avotu optimālu pārvaldību, lai katra dalībvalsts līdzfinansētu tikai savus projektu dalībniekus. Turklāt ir jānosaka, kā rūpniecība sniegs finansiālas iemaksas.
45. **Īpašās programmas** 5. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir svītrots teksts ar norādi, ka partnerības atlasa tikai Komisija, ļaujot noteikt un atlasīt partnerības kopā ar dalībvalstīm. Panta 1. punkta a) apakšpunkta iii) punktā noteikts konsorcijs partneru minimālais skaits jeb desmit dalībvalstis (40 % no visām pašreizējām dalībvalstīm), jo vairākums pieprasīja lielāku skaitu nekā sākotnēji ierosinātās piecas dalībvalstis. Turklāt panta 1. punkta a) apakšpunkta via) punktā kā atlases kritērijs ir pievienota datu stratēģija, kā arī panta 1. punkta a) apakšpunkta viia) punktā ir pievienota MVU un augošu uzņēmumu integrācija. Panta 1. punkta aa) apakšpunkta xiiia) punktā ir pievienots pienākums Komisijai dalīties ar izvērtējumu detalizētu informāciju ar ES struktūrām un dalībvalstīm, un panta 1. punktam ir pievienots ab) apakšpunkts, lai precizētu, ka neatbilstības gadījumā dalībvalstis būtu jāinformē par jebkādu Komisijas rīcību. Joprojām ir nepieciešams būtisks turpmāks darbs un diskusija par pantiem, kas attiecas uz partnerībām.

46. Tā kā daudzas dalībvalstis uzskatīja sabiedrības komponentu par neapmierinošu, prezidentvalsts ar tām sadarbojās, lai komponentu pārveidotu un konsolidētu skaidrākā vēstījumā, nosakot tā lomu, darbības jomu un savstarpējo saikni ar konkurētspējas komponentu. Lai gan ir panākts labs progress, ir jāturpina darbs, lai noteiktu un stiprinātu sabiedrības dimensiju. **Pamatprogrammas** 15. pantā ir noteikti divi kopdarbīgās pētniecības un inovācijas komponenti, no kuriem viens attiecas uz konkurētspēju un otrs – uz sabiedrību. Jaunā punktā ir noteikts, ka abus komponentus izstrādā saskaņoti, lai nodrošinātu pētniecības un inovācijas vides savstarpēju stiprināšanu un vienmērīgu aptvērumu spēcīgai un noturīgai Savienībai.
47. 15. pantā ir minēts arī iespējamais pastāvīgais atbalsts atlikušajām misiju pētniecības un inovācijas darbībām, kā arī *NEB* mehānismam, un tie vairs netiek saistīti tikai ar sabiedrības komponentu. Abos gadījumos dalībvalstis uzsvēra, ka ir jāizveido ciešas saiknes ar citām attiecīgām ES programmām, jo īpaši EKF, lai nodrošinātu pētījumu rezultātu efektīvu ieviešanu un valorizāciju saskaņā ar misiju sākotnējiem mērķiem, kā arī ņemot vērā misiju un EKF politikas logu ciešo pieskaņošanu. Visas pārējās darbības, kas saistītas ar misijām, var atbalstīt pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” darba programmās. Tāpat vairākas dalībvalstis norādīja, ka visvienkāršākais risinājums attiecībā uz *NEB* mehānismu būtu integrēt atlikušās pētniecības un inovācijas darbības darba programmās kā tematus.
48. **Īpašās programmas** 11. pantā sabiedrības komponents ir pārrakstīts, lai noteiktu trīs galvenās jomas, kas virza sabiedrības pārveidi: izpratne par ģeopolitiskajām, vidiskajām, tehnoloģiskajām un demokrātiskajām pārmaiņām un pierādījumi politikas veidošanai; demokrātiskas, taisnīgas un drošas sabiedrības veicināšana un Eiropas kultūru un radošo nozaru saglabāšana.

4. bloks. Inovācija

Eiropas Inovācijas padome (EIP)

49. Viens no vispārējiem mērķiem ir bijis precizēt savstarpējo saikni starp EIP un EKF, jo īpaši ņemot vērā programmu *InvestEU* un augošo uzņēmumu mehānismu, lai noteiktu pareizo darbības jomu un papildināmību un attiecīgi pielāgotu tekstu. Šajā nolūkā ir pievienots jauns 15.b apsvērums. Minētais darbs būs jāturpina, lai panāktu optimālu risinājumu un racionālu īstenošanu nākotnē. Šajā sakarā joprojām var turpināt apspriest īpašās programmas 34. panta 7. un 10. punktu, kuros noteikti izņēmuma gadījumi, kad EIP joprojām var iejaukties un nodrošināt turpmāku finansējumu vai finansējumu rentabliem uzņēmumiem.
50. **Pamatprogrammā** ir sīkāk precizēta EIP darbības joma, un 16. pants ir papildināts, lai precizētu pienākumu darboties veidā, kas ir savstarpēji papildinošs attiecībā uz EKF instrumentiem. Attiecībā uz *Pathfinder* dotācijām ir pievienots uzsvars uz pētniecību karjeras sākumposmā. Uzņēmējdarbības paātrināšanas pakalpojumu uzdevumiem ir pievienota arī veicināta piekļuve pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūrām un tīklu veidošanas darbībām un to izmantošana. Turklāt, lai precizētu, kas ir domāts ar šo pieeju, ir ieviests apraksts par *ARPA* (Perspektīvo pētniecības projektu aģentūra) līdzīgiem uzdevumiem programmu vadītājiem. Viedokļi par piešķiramo autonomijas līmeni atšķiras. Ņemot vērā atšķirīgās nostājas par aizsardzības lietojuma finansēšanu, izmantojot tikai *DARPA* (Aizsardzības perspektīvo pētījumu projektu aģentūra) līdzīgu pieeju, teksts ir izcelts treknrakstā un slīprakstā nolūkā turpināt sarunas par iespējamu risinājumu. Prezidentvalsts saskata trīs iespējamus risinājumus: izmantot Komisijas priekšlikumu un to attiecīgi papildināt; definēt procesu, kas varētu papildināt EIP *DARPA* līdzīgo pieeju ar līdzekļiem no EKF aizsardzības daļas; vai pievienot *DARPA* līdzīgo pieeju EKF aizsardzības daļā, lai apvienotu visus ieguldījumus, kas saistīti tikai ar aizsardzību. Diskusijās dalībvalstis līdz šim lielākoties ir atbalstījušas divas pēdējās minētās iespējas. Ir pievienots jauns 15.a apsvērums, kurā skaidrota *Plug In* shēmas valsts programmu un struktūru sertifikācija.

51. 34. pantā ir precizēts – ja darba programmās ir attiecīgi norādīts, pēc programmas vadītāja ieteikuma un neatkarīgu ārējo ekspertu ieteikuma EIP pārejas dotācijas var piešķirt, neizsludinot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus. Turklāt ir precizēts, ka izņēmuma gadījumos EIP *Accelerator* var atbalstīt mazus vidējas kapitalizācijas uzņēmumus. Ir arī iekļauts teksts, kurā precizēts, ka EIP fonda ieguldījumu atcelšana ir uzskatāma par atmaksājumiem EIP fondam, atspoguļojot līdzīgu formulējumu, kas izmantots EKF.
52. **Īpašās programmas** 12. pantā EIP valdes priekšsēdētāja pilnvaru laiks ir pagarināts līdz četriem gadiem, un to varēs vienreiz pagarināt. Ņemot vērā minētā amata prestižu, pieprasītās prasības ir papildinātas ar pierādītu pieredzi. Attiecībā uz EIP valdes locekļiem līdzsvarojamu aspektu virknei ir pievienots tematiskais sadalījums.

Inovācijas ekosistēmas

53. **Pamatprogrammas** 17. pantā ir noteikts atbalsts darbībām, kas saistītas ar stratēģiskajām prioritātēm, un ar uzsvāru uz savienotu transnacionālu inovācijas ekosistēmu izveidi. Ir jāveido arī sinerģija ar citiem pamatprogrammas galvenajiem komponentiem. 17. panta daļa, kas attiecas uz atbalstu darbībām, kuru mērķis ir veicināt zināšanu trīsstūra integrāciju, joprojām ir atvērta, jo vairākas dalībvalstis pauda bažas par to, ka Komisijas priekšlikumā nebija iekļauts Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT), un lūdza to atkārtoti iekļaut. Vairākas dalībvalstis arī lūdza skaidrojumu par šo izlaidumu un par EIT un tā zināšanu un inovāciju kopienu stāvokli nākamajā programmā “Apvārsnis Eiropa”. Tomēr dažas dalībvalstis labprātāk sagaidītu Komisijas priekšlikumu par EIT regulas pārskatīšanu, kas gaidāms līdz 2026. gada beigām. Šā iemesla dēļ teksts ir izcelts treknrakstā un slīprakstā nolūkā turpināt diskusijas, tostarp īpašās programmas 13. pantā, un Komisijai ir arī lūgts iesniegt neoficiālu dokumentu par EIT, lai informētu dalībvalstis.

54. **Īpašās programmas** 13. pantā minētajām ieinteresētajām personām, kas gūst labumu no savienotu centru izveides un atbalsta, ir pievienoti pētnieki. Attiecībā uz darbībām, ar kurām atbalsta Eiropas mēroga inovācijas ekosistēmu attīstību, ir precizēts, ka galvenā uzmanība tiek pievērsta gan stipro pušu, gan potenciāla integrācijai un veicināšanai. Minētā inovācijas pīlāra apakškomponenta īpašais atbalsts MVU, jaunuzņēmumiem un augošiem uzņēmumiem ir sasaistīts ar pārējiem apakškomponentiem, savienotajiem centriem un inovācijas ekosistēmu centieniem nodrošināt saskaņotāku pieeju. Turklāt Komisijai ir lūgts iesniegt neoficiālu dokumentu, kurā sīkāk aprakstītas paredzamās darbības saskaņā ar šo inovācijas pīlāra komponentu.
55. Saistībā ar šo pīlāru ir vairāki neatrisināti jautājumi, proti, skaidra savstarpējā saikne starp EIP un EKF, *DARPA* līdzīgā pieeja EIP ietvaros un EIT nākotne, kam jāpievērš papildu uzmanība. Turklāt būtu jāpārtrauga inovācijas ekosistēmu ieguldījums EIP un EKF instrumentu noteiktajā ieguldījumu vidē.

5. bloks. Eiropas Pētniecības telpa (EPT)

56. Jāatzīmē, ka ar paplašināšanas principu saistītie panti gan pamatprogrammā, gan īpašajā programmā ir ielikti kvadrātiekvās, par ko vairākas dalībvalstis pauda nožēlu.
57. **Pamatprogrammas** 18. pants ir sadalīts trīs pantos, un katrā no tiem ir precizēti minētā pīlāra galvenie komponenti, t. i., EPT īstenošana, politikas atbalsta instruments un pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūras.

Eiropas Pētniecības telpa

58. Tā vietā, lai uzskaitītu tikai atsevišķas vērtības un principus, pantā par EPT tagad ir atsauce uz visu EPT un Pētniecības un inovācijas pakta vērtību un principu kopumu.
59. **Īpašās programmas** 14. pantā ir precizēts, ka Savienībai un tās dalībvalstīm būtu kopīgi jācenšas īstenot EPT, izmantojot kopīgi noteiktas un saskaņotas prioritātes. Tādēļ attiecībā uz gaidāmo EPT aktu nav ieviesta tieša atsauce uz EPT politikas programmām.

60. **Pamatprogrammas** jaunajā 18.a pantā par pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūrām ir uzsvērts, ka ES ir vajadzīga saskaņota un savienota Eiropas mēroga infrastruktūru un saistīto pakalpojumu ekosistēma. Minētajā pantā arī precizēts, ka atbalsts apmērā līdz 20 % kritiski svarīgu jauno pasaules līmeņa spēju veidošanas izmaksām ietver arī esošo kritiski svarīgo spēju ievērojamu modernizāciju. Joprojām nav vienprātības par šāda veida atbalsta ieviešanu, jo pastāv bažas par dažām iespējamām ekonomiskām sekām. Šo problēmu ir mēģināts novērst īpašajā programmā (sk. turpmāk tekstā). Ir precizēts, ka ES un dalībvalstīm būtu kopīgi jāapzina šīs infrastruktūras un jāvienojas par tām atklātā, pārredzamā un konkurētspējīgā procesā, pamatojoties uz skaidriem kritērijiem. 19. apsvērumā ir uzsvērts, ka infrastruktūrām sniegtajam atbalstam būtu jāatspoguļo ES stratēģiskās vajadzības un jānodrošina Eiropas pievienotā vērtība, izmantojot saskaņotu ilgtermiņa plānošanu un koordinētus ieguldījumus, tostarp ņemot vērā Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas forumu (*ESFRI*) pētniecības infrastruktūrām, un pausts aicinājums izveidot līdzīgu stratēģisku forumu tehnoloģiju infrastruktūrām. Joprojām neatrisināts punkts, par kuru turpināt diskusijas, ir iespēja arī EKF sniegt finansējumu infrastruktūrām, kas ir svarīgas Eiropas konkurētspējai.
61. **Īpašās programmas** 16. pants par pētniecības infrastruktūrām ir pēc iespējas saskaņots ar 17. pantu par tehnoloģiju infrastruktūrām, ņemot vērā atbalstāmās darbības, tostarp attiecīgā gadījumā MVU, jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu piekļuves nodrošināšanu un sadarbību starp abu veidu infrastruktūrām un tīklu kopīgu veidošanu. Turklāt teksts ir atjaunināts, lai tas atbilstu pamatprogrammai, ņemot vērā atbalstu apmērā līdz 20 % pasaules līmeņa pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru veidošanas vai ievērojamas modernizācijas izmaksām. Pantā par tehnoloģiju infrastruktūrām ir sīkāk izklāstīts atbalsts valorizācijas darbībām, kuru mērķis ir paātrināt ieviešanu tirgū. Ir ieviests jauns 17.a pants, lai noteiktu orientējošus kritērijus pasaules līmeņa pētniecības un tehnoloģiju infrastruktūru izveides vai ievērojamas modernizācijas atbalstam.

6. bloks. Dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumi

Attiecināmība

62. **Pamatprogrammas** 21. pantā ir noteikti attiecināmības kritēriji. Atbilstoši delegāciju vairākuma pieprasījumam ir atkārtoti ieviests **izcilības zīmogs**, lai pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” ietvaros atzītu augstas kvalitātes pētniecības un inovācijas projektus, kas nesaņemtu finansējumu (sk. arī 8. pantu sadaļā “Vispārīgi noteikumi”). Turklāt pantā ir pievienots 1.a punkts, lai precizētu, ka pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” darbībās var piedalīties jebkurš tiesību subjekts, tostarp tiesību subjekti no neasociētām trešām valstīm vai starptautiskām organizācijām. Tas neietver piekļuvi finansējumam, kura nosacījumi ir izklāstīti turpmākajos punktos. Panta 10. punkts ir sadalīts divās daļās, lai nošķirtu darbības, kas nav tiesīgas saņemt finansējumu, no darbībām saistībā ar cilvēka cilmes šūnām, ko var finansēt. Panta 11. punkts par izbeigšanu ir paplašināts, lai detalizētāk izklāstītu nosacījumus projektam EIP *Accelerator* ietvaros, kas dažām dalībvalstīm joprojām ir apspriežams jautājums. Turklāt pantā ir pievienots 12.a punkts, lai precizētu, ka pienācīgi pamatotos gadījumos darba programmās var norādīt papildu attiecināmības kritērijus.

Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus

63. 23. pantā ir sīki izklāstīti uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus. Pants ir papildināts, lai noteiktu, ka darba programmā ir jāiekļauj pilns teksts uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus. Vairākas dalībvalstis vēlējās, lai atbilstoši iepriekš ierastajai praksei divposmu pieteikšanās un anonīmā izvērtēšana tiktu noteikta tiesību aktos, nevis darba programmās. Minētais jautājums bija daļa no plašākām debatēm par vienkāršošanu, kuras prezidentvalsts ir centusies virzīt uz priekšu, galīgo redakciju atstājot nākamo prezidentvalstu ziņā. Pants ir arī papildināts, lai noteiktu, ka darba programmās būtu jāprecizē arī uzaicinājumi, kuriem līdztekus konkurētspējas zīmogam var piešķirt arī izcilības zīmogu.

Savstarpējās apdrošināšanas mehānisms

64. 30. pantā ir noteiktas konkrētas iemaksu likmes Savstarpējās apdrošināšanas mehānismam, nosakot standarta likmi 5 % apmērā, ko var palielināt līdz 8 % vai samazināt zem 5 %.
- Likmju izmaiņas var būt nepieciešamas sakarā ar tirgu svārstībām un lielāku lietotāju skaitu no citām programmām ārpus pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa”. Dalībvalstis pauda plašu atbalstu minētajam papildinājumam.

Izplatīšana un valorizācija

65. Reaģējot uz dalībvalstu pieaugošajām bažām par pētniecības drošību, 32. pants ir pārdēvēts un tā 1. punktā ir pievienots jauns apakšpunkts par saņēmēju pienākumiem aizsargāt ar drošību saistītus rezultātus, atsaucoties uz intelektuālajiem aktīviem. Tā kā 32. pants attiecas arī uz EKF un papildu drošības pasākumu īstenošanu, lai aizsargātu ES stratēģiskās intereses, ir mēģināts to saskaņot ar pamatprogrammu “Apvārsnis Eiropa” nolūkā nodrošināt savstarpēju konsekvenci.

Pirmskomercializācijas iepirkums un inovatīvu risinājumu publiskais iepirkums

66. Vairākas dalībvalstis ir izteikušas vēlmi 33. pantā iekļaut atsauces uz spēkā esošajām direktīvām attiecībā uz publiskā iepirkuma veicējiem. Komisija apgalvoja, ka šis pants attiecas gan uz publiskā, gan privātā iepirkuma veicējiem, kā arī uz pirmskomercializācijas iepirkumu un iepirkumu komercializācijas posmā. Ne visi iepirkumu veidi ir minēti spēkā esošajās direktīvās, tādēļ šajā programmā ir nepieciešama saskaņota terminoloģija. Savukārt spēkā esošās direktīvas attiecas tikai uz publisko sektoru iepirkumiem.

VI. TURPMĀKĀ VIRZĪBA

67. Ņemot vērā pašreizējo stāvokli, prezidentvalsts uzskata – lai turpinātu sarunas, ir lietderīgi apsvērt šādas darbības:
- integrēt sešus blokus, lai pamatprogrammas un īpašās programmas tematiski saistītos noteikumus apvienotu pilnīgos apvienotajos priekšlikumos, tādējādi nodrošinot skaidru pārskatu un konsekvenci visā tekstā nolūkā izvairīties no atkārtojumiem un pretrunām;

- veltīt pietiekami daudz laika un centienu uz informāciju balstītām un konstruktīvām diskusijām par svarīgiem stratēģiskas nozīmes jautājumiem, tostarp attiecīgā gadījumā izmantojot tehniskus darbseminārus, lai īstenotu pētniecības un inovācijas pamatprogrammu, kurai būtu jāpauž stingra ES apņemšanās attiecībā uz zinātnisko izcilību, tehnoloģisko suverenitāti un stratēģisko autonomiju, kas spēj risināt nākotnes problēmas.

VII. SECINĀJUMI

68. Sava pilnvaru termiņa laikā prezidentvalsts ir likusi stratēģisku uzsvāru uz to, lai virzītu uz priekšu darbu gan pie pētniecības un inovācijas pamatprogrammas, gan pie īpašās programmas, ar kuru īsteno pamatprogrammu. Prezidentvalsts mērķis bija veicināt konstruktīvu dialogu starp dalībvalstīm un sekmēt iekļaujošas un strukturētas apspriedes, lai virzītu sarunas uz priekšu.
69. Šo centienu rezultātā ir iesniegti vairāki kompromisa priekšlikumi katram pamatprogrammas un īpašās programmas pīlāram. Prezidentvalsts uzskata, ka jaunākie kompromisa teksti ⁴, lai gan to mērķis nav atspoguļot nekādu vienošanos, liecina par labu iznākumu šajā sarunu posmā un attiecībā uz turpmākajiem sarunu posmiem. Delegācijas ir apņēmušās turpināt sarunas, pamatojoties uz gūtajiem panākumiem, lai panāktu konsensu par neatrisinātajiem jautājumiem un ievērotu principu: iekams nav panākta vienošanās par visu, nav panākta vienošanās ne par ko.

⁴ 15308/25, 14839/25, 15671/25, 15314/25, 15638/25, 14838/25.